

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 16/2021-53

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], prechodne [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Andreou Havlátovou Rajczyovou, advokátkou, Žižkova 6, Košice, proti postupu a uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 8Tpo/52/2020 z 24. augusta 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 8Tpo/52/2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **500 eur**, ktoré **j e** Krajský súd v Košiciach **p o v i n n ý** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Krajský súd v Košiciach **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **375,24 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 22. októbra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto nálezu. Sťažovateľ navrhuje priznať mu finančné zadosťučinenie 4 000 eur a náhradu trov konania 450,29 eur.
2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého uznesenia vyplýva nasledovný stav veci:

3. Uznesením povereného príslušníka Okresného riaditeľstva Policajného zboru Obvodného oddelenia Košice – Západ ČVS: ORP-2062/ZA-KE-2020 zo 17. augusta 2020 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie pre prečin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 ods. 2 písm. a) a b) Trestného zákona. Uznesením sudkyne pre prípravné konanie Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 4Tp/40/2020 z 18. augusta 2020 (ďalej aj „uznesenie o vzatí do väzby“) bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku s tým, že účel väzby nie je možné nahradiť dohľadom probačného a mediačného úradníka. Proti uzneseniu o vzatí do väzby podal sťažovateľ hneď po jeho vyhlásení priamo do zápisnice sťažnosť s tým, „že nechce ísť do väzby a chce zavolať babke, aby stiahla voči nemu obvinenie“.

4. Opatrením okresného súdu č. k. 4Tp/40/2020 z 18. augusta 2020 bola sťažovateľovi ustanovená obhajkyňa – advokátka JUDr. Andrea Havlátová Rajczyová. Uznesenie o vzatí do väzby spolu s opatrením boli obhajkyňi doručené 24. augusta 2020. Uznesením krajského súdu č. k. 8Tpo/52/2020 z 24. augusta 2020 bola sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu o vzatí do väzby zamietnutá bez toho, aby sa krajský súd zaoberal sťažnosťou podanou obhajkyňou sťažovateľa 26. augusta 2020.

II. Argumentácia sťažovateľa

5. Proti napadnutému uzneseniu o zamietnutí sťažnosti podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Podľa § 187 ods. 1 Trestného poriadku lehota na podanie sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby mala uplynúť 3 pracovné dni po doručení tohto uznesenia obhajcovi, teda 27. augusta 2020. Obhajkyňi sťažovateľa bolo umožnené nahliadnutie do spisu až 26. augusta 2020. V ten istý deň (v zákonnej lehote 3 pracovných dní) obhajkyňa doručila do podateľne okresného súdu sťažnosť proti uzneseniu o vzatí do väzby. Túto sťažnosť obhajkyňa doplnila 31. augusta 2020 o riadne odôvodnenie, ako aj o čestné vyhlásenie poškodenej, súhlas chránenej osoby s využitím technických prostriedkov podľa „zákona č. 78/2015 Z. z.“ a písomný sľub obvineného spolu so súhlasom s podrobením sa kontrole. Dňa 7. septembra 2020 bolo obhajkyňi zo strany okresného súdu doručené „Vyjadrenie k sťažnosti zo dňa 26.08.2020“, ktoré obsahovalo tento text: „Dňa 24.08.2020 uznesením Krajský súd v Košiciach o sťažnosti obvineného proti vzatiu do väzby právoplatne rozhodol. Ako právna zástupkyňa obvineného máte právo po uplynutí 1 mesiaca od právoplatného rozhodnutia podať žiadosť o prepustenie klienta z väzby.“ Označené vyjadrenie bolo posledným (a jediným) úkonom zo strany okresného súdu, zaoberajúcim sa sťažnosťou proti uzneseniu o vzatí do väzby, napriek tomu, že sťažnosť bola podaná v zákonnej lehote.

b) Namietané porušenie práv sťažovateľa spočíva predovšetkým v postupe súdu, ktorý v priamom rozpore s § 187 ods. 1 Trestného poriadku svojvoľne a bez vydania akéhokoľvek riadne odôvodneného rozhodnutia odmietol konať o sťažnosti obhajcu sťažovateľa, ktorá bola podaná v zákonnej lehote. (Ne)konanie súdu je v príkrom rozpore s právom sťažovateľa na spravodlivý a zákonný súdny proces a popretím práva na obhajobu, ktoré býva v takýchto prípadoch realizované práve prostredníctvom ustanovenia § 187 ods. 1 Trestného poriadku. Obvinený po vzatí do väzby a vzniku povinnej obhajoby musí mať okrem práva na podanie vlastnej sťažnosti aj právo na podanie kvalifikovanej sťažnosti zo strany svojho obhajcu. Skutočnosť, že obvinený podal

sťažnosť ihneď do zápisnice a súd o nej rozhodol už v deň, v ktorý bolo obhajcovi doručené opatrenie súdu o ustanovení za obhajcu spolu s uznesením o vzatí do väzby, a to prostredníctvom pošty, teda bez elektronického doručovania, nemôže vylúčiť právo obhajcu podať sťažnosť voči tomu istému uzneseniu. Opačný výklad by viedol k vytvoreniu absurdnej praxe, keď by u obvineného, ktorý nepodal „vlastnú“ sťažnosť, mal právo podať sťažnosť ustanovený obhajca, na druhej strane u obvineného, ktorý využije svoje právo podať sťažnosť priamo na pojednávaní, by takúto možnosť ustanovený obhajca nemal. Následkom takéhoto výkladu by právo na obhajobu takýchto dvoch obvinených vykazovalo podstatne rozdielnu kvalitu, čo by predstavovalo trestnoprávne i ústavne neakceptovateľnú situáciu.

c) V súvislosti so zákonnou požiadavkou na rozhodnutie nadriadeného súdu o sťažnosti proti uzneseniu o vzatí obvineného do väzby do piatich pracovných dní od predloženia veci vyplývajúcou z § 192 ods. 3 Trestného poriadku s odkazom na § 190 ods. 3 Trestného poriadku, sťažovateľ uviedol, že (i) z rozhodovacej praxe ústavného súdu vyplýva záver, v zmysle ktorého rešpektovanie požiadavky prednostného a urýchleného rozhodovania súdov vo väzobných veciach by nemalo ísť na úkor rešpektovania zásad spravodlivého súdneho procesu, (ii) za včasné expedovanie zásielok (aj za doručovanie formou poštového podniku v situácii, keď má ustanovený obhajca aktivovanú elektronickú schránku) je zodpovedný výlučne konajúci súd, (iii) sťažnosť obhajcu obsahovala nové skutočnosti (čestné vyhlásenie poškodenej o nesprávnom zaznamenaní jej výpovede, písomný sľub obvineného, súhlas dotknutých osôb s výkonom kontroly, ako aj kvalifikovanú právnu argumentáciu), ktoré boli novými skutočnosťami v prospech obvineného.

d) Podľa sťažovateľa ignorácia zákonne podanej sťažnosti bez vydania riadneho rozhodnutia podľa Trestného poriadku vykazuje zo strany konajúceho súdu takú mieru porušenia základných práv a slobôd sťažovateľa, ktorú možno bez najmenších pochyb označiť za ústavne neakceptovateľnú.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

6. Krajský súd vo svojom vyjadrení uviedol, že o predloženej sťažnosti sťažovateľa rozhodol svojím sťažnosťou napadnutým uznesením tak, že sťažnosť obvineného zamietol. Súčasťou predloženého spisu nebola žiadna sťažnosť obhajcu sťažovateľa, ktorá teda ani nemohla byť predmetom súdneho preskúmania zo strany krajského súdu, keďže do dňa konania neverejného zasadnutia senátu krajského súdu v predmetnej veci sťažnosť obhajkyne sťažovateľa nebola predložená konajúcemu nadriadenému súdu, keďže táto mala byť predložená okresnému súdu do jeho podateľne až 26. augusta 2020 (pravdepodobne bez akéhokoľvek vecného a právneho odôvodnenia), a následne až 31. augusta 2020 doplnená o odôvodnenie, čestné vyhlásenie poškodenej, súhlas chránenej osoby s využitím technických prostriedkov a písomným sľubom obvineného spolu s jeho súhlasom s podrobením sa kontrole v zmysle zákona č. 78/2015 Z. z. o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 78/2015 Z. z.“). Z uvedeného logicky vyplýva, že objektívne senát krajského súdu nemohol o danej sťažnosti

obhajcu rozhodnúť, keďže v čase konania neverejného zasadnutia senátu 24. augusta 2020 nebola sťažnosť obhajkyne doručená ani len okresnému súdu. Z uvedeného dôvodu nemožno tvrdiť, že postupom krajského súdu došlo k odmietnutiu konať a rozhodovať o sťažnosti obhajkyne sťažovateľa.

7. Ďalšiu neústavnosť v postupe súdu vidí sťažovateľ v tom, že došlo k popretiu jeho práva na obhajobu, ktoré je realizované práve cez ustanovenie § 187 ods. 1 Trestného poriadku. Ani s uvedeným názorom sťažovateľa nemožno súhlasiť. Zákonná povinnosť krajského súdu vyplývajúca z § 192 ods. 3 Trestného poriadku s poukazom na § 190 ods. 3 Trestného poriadku jasne vymedzuje krajskému súdu časový rámec, v ktorom má byť rozhodnuté o sťažnosti obvineného proti rozhodnutiu o jeho vzatí do väzby, pričom aj s poukazom na sťažovateľom citovaný nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 177/2016 z 26. apríla 2016 aj dlhšia lehota než 5 pracovných dní ešte nemusí znamenať porušenie zákonnosti väzby obvineného, avšak stále platí povinnosť nadriadeného súdu dodržať požiadavku prednostného a urýchleného rozhodovania o väzbe. Na základe uvedeného krajský súd zastáva názor, že by bolo v rozpore s uvedenou požiadavkou prednostného a urýchleného rozhodovania o väzbe, ak by krajský súd „otáľal“ s rozhodnutím a vyčkával v danej veci dovtedy, kým by obhajca obvineného doručil krajskému súdu svoju sťažnosť, resp. do momentu doručenia dôvodov sťažnosti, teda minimálne do 31. augusta 2020, keď boli dôvody sťažnosti síce doručené, ale len okresnému súdu, pričom 1. september 2020 bol štátny sviatok, preto rozhodnutie by prichádzalo do úvahy až 2. septembra 2020, teda 13 dní od predloženia veci krajskému súdu, čo vzhľadom na skutkovú a právnu závažnosť veci a rozsah spisového materiálu by bolo neudržateľné z pohľadu ústavy či dohovoru. Pokiaľ sťažovateľ argumentuje tým, že *„rešpektovanie požiadavky prednostného a urýchleného rozhodovania súdov vo väzobných veciach by nemalo ísť na úkor rešpektovania zásad spravodlivého súdneho procesu“*, je potrebné uviesť, že ide o argumentáciu vytrhnutú z obsahu nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 177/2016 a účelovo použitú na danú právnu situáciu sťažovateľa. Ústavný súd v citovanom náleze použil uvedenú myšlienku v celkom inej situácii, a to konkrétne pri formulovaní názoru, či nerešpektovanie lehoty na rozhodnutie nadriadeného súdu uvedenej v § 192 ods. 3 Trestného poriadku má automaticky viesť k obligatórnemu prepusteniu obvineného z väzby, keď ústavný súd dospieva k záveru, že takýto prístup by mohol byť vo vzťahu k obvinenému aj kontraproduktívny, pričom ústavný súd v tejto súvislosti poukázal na svoj už viackrát vyslovený právny názor, podľa ktorého nemožno úspešne namietat' porušenie určitého ústavou alebo medzinárodnou zmluvou garantovaného práva alebo slobody takým postupom dotknutého všeobecného súdu, ktorý by mohol mať za následok porušenie iného ústavou, resp. medzinárodnou zmluvou garantovaného práva alebo slobody (IV. ÚS 62/08). Uvedené krajský súd chápe tak, že sťažovateľom uvádzané právo na obhajobu, prejavujúce sa v tom, že obhajca odôvodní sťažnosť kvalifikovaným spôsobom, nemožno favorizovať do tej miery, až by krajský súd, vyčkávajúc, kým obhajca predloží toto svoje kvalifikované odôvodnenie, rozhodol o tejto sťažnosti v čase, ktorý by nebolo možné hodnotiť ako prednostné a urýchlené rozhodnutie o väzbe obvineného.

8. Krajský súd ďalej podotkol, že požiadavka na prednostné a urýchlené rozhodovanie vo väzobných veciach a tiež Trestným poriadkom zakotvená požiadavka rozhodovať v stanovených prípadoch o väzbe obvineného v lehote 5 pracovných dní sa priamo dotýka aj obhajcu, ktorý ak má kvalifikovane a efektívne poskytovať potrebnú právnu pomoc obvineným osobám

v súlade s § 44 ods. 1 Trestného poriadku, musí rovnako ako súd promptne a prednostne vykonávať procesné úkony, pretože ani právo na kvalifikované odôvodnenie sťažnosti nemôže byť prekážkou pre včasné rozhodovanie o väzbe obvineného. Pokiaľ sa od sťažnostného súdu vyžaduje, aby o sťažnosti obvineného rozhodol do 5 pracovných dní od predloženia veci, je odôvodnené vyžadovať aj od obhajcu, aby svoje povinnosti plnil v takých lehotách, aby umožnil súdu naplniť túto zákonnú požiadavku. Je v súlade s očakávaniami, ktoré sú oprávnené kladené na obhajcov ako profesionálov pri poskytovaní právnej pomoci, aby boli schopní odôvodňovať sťažnosti svojich klientov v lehote zodpovedajúcej času, ktorý má zhruba súd pre svoje rozhodnutie. Pokiaľ by sťažovateľ v danej súvislosti namietal, že uznesenie o vzatí obvineného bolo doručené jeho obhajkyňi až 24. augusta 2020, tak je potrebné poukázať aj na ďalšie okolnosti prípadu, pretože obhajkyňa bola podľa evidenčných pomôcok súdu vygenerovaná príslušným programovým prostriedkom schváleným ministerstvom spravodlivosti už 18. augusta 2020, o čom bola elektronicky upovedomená s fikciou doručenia v rovnaký deň, t. j. 18. augusta 2020 o 13.43 h. Napriek tomu, že obhajkyňa vedela, že je ustanovená obvinenému za obhajcu a toto ustanovenie prijala, v skutočnosti až do 26. augusta 2020, teda za 8 dní nevykonala žiaden úkon v prospech obvineného, pričom kvalifikovanú právnu pomoc poskytla prakticky až 31. augusta 2020, keď odôvodnila sťažnosť proti rozhodnutiu o väzbe a predložila aj ďalšie návrhy, ktoré však vzhľadom na obmedzený časový rámec, ktorý má dodržať sťažnostný súd na rozhodnutie o sťažnosti proti rozhodnutiu o vzatí do väzby, nemohli objektívne priniesť očakávaný výsledok a nemohli viesť k zlepšeniu postavenia obvineného, pretože, odhliadnuc od písomného sľubu, bolo by potrebné vykonať šetrenie týkajúce sa možnosti realizácie kontroly technickými prostriedkami, ktoré sa v takom obmedzenom časovom priestore jednoducho nedá objektívne zrealizovať. Aj preto sa oprávnené javí ako účelnejšie využitie prostriedkov a spôsobov obhajoby, ak by obhajkyňa po tom, keď zistila, že nestihla predložiť súdu dôvody sťažnosti a ďalšie uvádzané písomnosti do rozhodnutia krajského súdu, podala sudcovi pre prípravné konanie žiadosť o prepustenie z väzby, resp. návrh na nahradenie väzby, ku ktorým by pripojila už uvedené čestné vyhlásenie poškodenej, súhlas chránenej osoby, písomný sľub obvineného a jeho súhlas s podrobením sa kontrole v zmysle zákona č. 78/2015 Z. z., čím by sa vytvoril aj dostatočný časový priestor pre posúdenie možnosti použitia technických prostriedkov kontroly. Vychádzajúc z uvedeného, je krajský súd toho názoru, že jeho postupom vo veci sťažovateľa nedošlo k žiadnemu porušeniu sťažovateľom uvedených práv.

9. Podľa krajského súdu samotné napadnuté uznesenie spĺňa všetky nároky kladené na rozhodnutia, ktorými nadriadený súd rozhoduje o sťažnostiach obvinených proti rozhodnutiam o vzatí do väzby, pričom toto rozhodnutie je náležité a presvedčivo odôvodnené, a zároveň preskúmateľným spôsobom dáva jasné a zrozumiteľné odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky, pričom boli posúdené všetky okolnosti významné pre skúmanie dôvodnosti väzobného stíhania obvineného, ako aj možnosti nahradenia väzby.

10. Krajský súd preto v závere konštatuje, že sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, ktoré by mohli zakladať obmedzenie či porušenie ústavou alebo dohovorom garantovaných práv a slobôd sťažovateľa, a teda napádaným uznesením krajského súdu neboli a nemohli byť porušené sťažovateľom uvedené práva.

III.2. Replika sťažovateľa:

11. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol:

a) Požiadavka urýchleného rozhodovania vo väzobných veciach je súčasťou nášho právneho poriadku z dôvodu ochrany práv obvineného. Na predmetnom expresnom rozhodnutí krajského súdu vydanom už v deň doručenia rozhodnutia prvoinštančného súdu obhajcovi však nemohol mať obvinený záujem, pretože ním došlo k porušeniu práva obvineného na rozhodnutie o kvalifikovanej sťažnosti podanej obhajcom.

b) Krajský súd sa nepodložene, ba až absurdne snaží preniesť zodpovednosť na obhajcu, keď uvádza, že obhajca poskytol kvalifikovanú právnu službu neskoro. Oznamenie o vzniku obhajoby ex offio bolo obhajcovi doručené 18. augusta 2020 o 13.43 h, pričom pozostávalo z jednej vety: „*V trestnej veci vedenej na súde Okresný súd Košice II pod sp. zn. 4Tp/40/2020 IČS: 7220208467 ste boli dňa 18.8.2020 13:30:55. aplikáciou Podateľňa - registre vygenerovaný za obhajcu podľa § 40 ods. 1 Tr. por.*“ Aj pokiaľ by sa obhajcovi podarilo dovolať do informačnej kancelárie súdu 18. augusta 2020 (utorok) popoludní, pri vyťaženosti kancelárie by sa obhajca bol schopný dostať k štúdiu spisu najskôr 20. augusta 2020 (štvrtok). Aj v prípade, ak by obhajca navštívil ústav na výkon väzby v piatok 21. augusta 2020 a sťažnosť by doručil prvoinštančnému súdu v pondelok 24. augusta 2020, krajský súd by o tejto sťažnosti evidentne nerozhodol. Načrtnutá situácia je však naozaj extrémnym modelom nereflektujúcim skutočnosť, že obhajca nemá povinnosť, ale najmä možnosť poskytovať svoje služby v krajskom súdom naznačenom časovom nasadení. Nie sú na to vytvorené podmienky ani samotným súdom (napr. kapacita informačnej kancelárie). Navyše, samotné opatrenie o ustanovení za obhajcu bolo doručené do advokátskej kancelárie 24. augusta 2020. Krajský súd mal povinnosť pred rozhodnutím o sťažnosti skontrolovať doručenie tohto uznesenia všetkým dotknutým subjektom a rovnako skontrolovať zachovanie lehoty na podanie sťažnosti, ktorá obhajcovi plynie osobitne (3 pracovné dni od 24. augusta 2020).

c) Z odôvodnenia nálezu sp. zn. II. ÚS 177/2016 je aj napriek mierne odlišnému skutkovému a právnemu základu bezpečne poznateľný názor, podľa ktorého nedodržanie lehoty piatich pracovných dní na rozhodnutie o väzbe zo strany nadriadeného súdu nemusí znamenať porušenie práv obvineného (časť II.2 nálezu), rovnako ako nerešpektovanie tejto lehoty zo strany nadriadeného súdu nemá viesť k prepusteniu obvineného z väzby. Pri konflikte legitímnych záujmov (záujem „nezdržiavať“ plynulosť konania a záujem obvineného na rozhodnutie o kvalifikovanej sťažnosti podanej obhajcom) by podľa nášho názoru mal prvý menovaný záujem ustúpiť. Opodstatnenosť nami uvádzaného záveru o vyvažovaní konfliktu legitímnych záujmov v tejto konkrétnej veci podčiarkuje skutočnosť, že súčasťou sťažnosti obhajcu boli nové skutkové zistenia, ktoré boli spôsobilé spochybniť dôvodnosť trestného stíhania do takej miery, aby bolo možné obvineného prepustiť na slobodu.

d) Hoci krajský súd na jednej strane prezentuje názor, v zmysle ktorého nemôže otáľať s rozhodnutím o sťažnosti, kým mu nie sú doručené dôvody sťažnosti a kladie na obhajcu neprimerané, ba až nereálne časové požiadavky, tak na druhej strane existuje súdna prax, v zmysle ktorej súdy poskytujú ex offio obhajcovi lehotu na doplnenie sťažnosti aj v dĺžke 10 pracovných dní. Nemožno pritom opomíňať ani skutočnosť, že ex offio obhajca potrebuje na rozdiel od obhajcu zvoleného obvineným ešte pred rozhodnutím prvoinštančného súdu o vzatí do väzby väčší časový priestor pre oboznámenie sa s vecou či názorom obvineného.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

12. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je založená na jeho tvrdení o porušení jeho práva na obhajobu a práva na spravodlivý súdny proces krajským súdom, ktorý odmietol konať o sťažnosti obhajcu sťažovateľa proti uzneseniu o vzatí do väzby podanej v zákonnej lehote.

13. Súdne konanie v súvislosti s rozhodovaním o zákonnosti väzby musí poskytovať určité garancie procesnej povahy, ktoré sú vyjadrené v čl. 6 dohovoru. So zreteľom na to, že čl. 6 sa nevzťahuje na konanie a rozhodovanie o väzbe, procesné záruky tu uvedené nemožno bez ďalšieho uplatniť aj v prípade čl. 5 ods. 4, no určité základné procesné záruky sa musia poskytovať aj v konaní podľa čl. 5 ods. 4, i keď nemusia byť nutne rovnaké ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 6 (II. ÚS 108/08, II. ÚS 266/2013).

14. Právo obvineného na obhajobu ako súčasť práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru treba považovať nepochybne aj za súčasť konania o väzbe. Treba ho teda považovať za súčasť procesných práv obvineného aj podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, resp. čl. 17 ústavy. Povinnosťou všeobecných súdov je umožniť obvinenému uplatnenie práva na obhajobu tak, aby sa zachoval jeho reálny obsah a zmysel. Inak by totiž toto právo nebolo možné považovať za reálne, ale iba za teoretické, resp. iluzórne. Výklad príslušných ustanovení dotknutých právnych predpisov musí byť preto taký, aby uplatnenie práva na obhajobu v konaní o väzbe sa obvinenému reálne umožnilo (II. ÚS 116/2011, II. ÚS 266/2013).

15. Z práva na spravodlivý proces vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkazovými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993).

16. Osoba vo väzbe musí mať v každom prípade možnosť predložiť súdu argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe a vyjadriť sa ku všetkým okolnostiam týkajúcim sa jej dôvodnosti a zákonnosti (II. ÚS 18/2013, III. ÚS 198/05, II. ÚS 266/2013).

17. Podľa § 187 ods. 1 Trestného poriadku sťažnosť sa podáva orgánu, proti ktorého uzneseniu smeruje, a to do troch pracovných dní od oznámenia uznesenia, s výnimkou sťažnosti proti uzneseniam podľa § 83 ods. 2; ak sa koná podľa § 204 ods. 1, sťažnosť sa podáva do skončenia skráteného vyšetrovania. Ak sa uznesenie oznamuje tak obvinenému, ako aj jeho zákonnému zástupcovi alebo obhajcovi, plyní lehota od toho oznámenia, ktoré bolo vykonané najneskoršie.

18. Podľa § 190 ods. 3 Trestného poriadku ak bola podaná sťažnosť proti uzneseniu o nevzatí obvineného do väzby, sudca pre prípravné konanie bez meškania predloží vec nadriadenému súdu na rozhodnutie, okrem uznesenia o nevzatí do väzby podľa § 403. Predloženie spisu zabezpečí sudca pre prípravné konanie alebo na jeho žiadosť Policajný zbor najneskôr v nasledujúci pracovný deň. Rovnako sa postupuje, ak podá sťažnosť obvinený proti uzneseniu o vzatí do väzby v konaní podľa § 204 ods. 1 alebo bola podaná sťažnosť proti uzneseniu o väzbe, ak súd alebo sudca pre prípravné konanie rozhoduje podľa § 76 ods. 3 alebo 4.

19. Podľa § 192 ods. 3 prvej vety Trestného poriadku o sťažnosti podľa § 190 ods. 3 proti uzneseniu o nevzatí obvineného do väzby, okrem uznesenia podľa § 403 rozhodne nadriadený súd na verejnom zasadnutí a o sťažnosti proti uzneseniu o vzatí obvineného do väzby na neverejnom zasadnutí do piatich pracovných dní od predloženia veci na rozhodnutie.

20. Z obsahu pripojeného spisu okresného súdu sp. zn. 4Tp/40/2020 vyplýva, že okresnému súdu bol 18. augusta 2020 doručený návrh prokurátora Okresnej prokuratúry Košice II na vzatie sťažovateľa do väzby. Sudkyňa pre prípravné konanie po vypočutí sťažovateľa rozhodla uznesením z 18. augusta 2020 o jeho vzatí do väzby. Proti uzneseniu o vzatí do väzby zahlásil sťažovateľ priamo do zápisnice o výsluchu sťažnosť a žiadal, aby mu bol súdom ustanovený obhajca. Sudkyňa pre prípravné konanie opatrením z 18. augusta 2020 ustanovila sťažovateľovi obhajkyňu JUDr. Andreu Havlátovú. Podľa doručeník pripojených k uzneseniu o vzatí do väzby bolo uznesenie spolu s opatrením doručené sťažovateľovi 21. augusta 2020. Obhajkyňi sťažovateľa bol návrh prokurátora spolu s uznesením o vzatí do väzby a opatrením doručený riadnou poštovou zásielkou, ktorú obhajkyňa prevzala 24. augusta 2020. Podľa predkladacej správy okresný súd 20. augusta 2020 predložil sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu o vzatí do väzby krajskému súdu. Krajský súd na neverejnom zasadnutí konanom 24. augusta 2020 sťažnosť sťažovateľa zamietol. Uznesenie krajského súdu spolu so spisom bolo okresnému súdu doručené 25. augusta 2020. Z pripojených doručeník vyplýva, že uznesenie krajského súdu bolo doručené prostredníctvom súdneho doručovateľa obhajkyňi sťažovateľa a okresnej prokuratúre 26. augusta 2020 a sťažovateľovi 27. augusta 2020. Obhajkyňa sťažovateľa doručila okresnému súdu 26. augusta 2020 sťažnosť proti uzneseniu o vzatí do väzby, v ktorej uviedla, že *„Nakolko preštudovanie spisu mi bolo umožnené až dnes – 26.08.2020, túto sťažnosť si v záujme riadnej prípravy na obhajobu obvineného, dovoľm doplniť a odôvodniť najneskôr do pondelka 31.08.2020.“*. Dňa 3. septembra 2020 bolo okresnému súdu doručené doplnenie odôvodnenia sťažnosti (podané na poštovú prepravu 31. augusta 2020, pozn.), v ktorom obhajkyňa sťažovateľa doplnila dôkazy a uviedla alternatívny návrh na nahradenie väzby. V rámci dôkazov predložila úradný záznam a čestné vyhlásenie poškodenej z 26. augusta 2020, v ktorom poškodená uviedla, že jej vnuk (obvinený) sa nevyhrážal smrťou jej osobne, preto žiada o opätovné vypočutie. Súčasne predložila súhlas chránenej osoby s použitím technických prostriedkov podľa zákona č. 78/2015 Z. z. a písomný sľub obvineného a súhlas s podrobením sa kontrole. Obhajkyňa tiež argumentovala nedôvodnosťou trestného stíhania a neprimeranosťou využitia inštitútu väzby vzhľadom na aktuálnu dôkaznú situáciu, pričom poukázala na rozhodnutie Okresného úradu Prešov z 24. januára 2019, ktorý obdobný skutok posúdil ako priestupok proti občianskemu spolunažívaniu, za ktorý uložil pokutu vo výške 30 eur. Okresný súd listom zo 4. septembra 2020 označeným ako *„Vyjadrenie k sťažnosti zo dňa 26.8.2020“* oznámil obhajkyňi sťažovateľa, že o sťažnosti obvineného krajský súd právoplatne rozhodol, pričom má právo po uplynutí 1 mesiaca podať žiadosť o prepustenie obvineného z väzby. Označený list bol obhajkyňi sťažovateľa doručený do jej elektronickej schránky 5. septembra 2020.

21. Ústavný súd už vo vzťahu k lehote ustanovenej v § 192 ods. 3 Trestného poriadku uviedol, že nemá dôvod na to, aby spochybňoval svojím výkladom rozhodovacia prax (sťažnostných) nadriadených súdov, ktoré vo všeobecnosti rozhodujú o sťažnostiach obvinených proti rozhodnutiam o vzatí do väzby v lehote piatich pracovných dní od predloženia veci na rozhodnutie, a v zásade je pochybením nadriadeného súdu, ak v uvedenej lehote nerozhodne.

Súčasne však uviedol, že z materiálneho hľadiska k neprípustnému zásahu do základného práva na osobnú slobodu nemôže dôjsť len samotným nedodržaním tejto zákonom ustanovenej lehoty, resp. že nedodržaním lehoty piatich pracovných dní na rozhodnutie o sťažnosti obvineného proti uzneseniu o vzatí do väzby vzniká obligatórne povinnosť sťažnostného súdu prepustiť obvineného na slobodu (II. ÚS 177/2016). Rešpektovanie požiadavky prednostného a urýchleného rozhodovania súdov vo väzobných veciach by totiž nemalo ísť na úkor rešpektovania zásad spravodlivého súdneho procesu. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoj už viackrát vyslovený právny názor, podľa ktorého nemožno úspešne namietat' porušenie určitého ústavou alebo medzinárodnou zmluvou garantovaného práva alebo slobody takým postupom dotknutého všeobecného súdu, ktorý by mohol mať za následok porušenie iného ústavou, resp. medzinárodnou zmluvou garantovaného práva alebo slobody (IV. ÚS 62/08).

22. Uvedeným požiadavkám a záverom podľa ústavného súdu nezodpovedal postup krajského súdu, ktorý po predložení veci na rozhodnutie 20. augusta 2020 (štvrtok) rozhodol o sťažnosti sťažovateľa 24. augusta 2020 (pondelok), teda v lehote 2 pracovných dní od predloženia veci bez toho, aby mal k dispozícii obhajkyňou včas podanú (26. augusta 2020) sťažnosť a jej odôvodnenie (z 31. augusta 2020).

23. V súvislosti s hypotetickou úvahou krajského súdu, podľa ktorej ak by vyčkával na predloženie kvalifikovaného odôvodnenia sťažnosti, o ktorej by rozhodol (najsťôr) 2. septembra 2020 (13. deň od predloženia veci), nerozhodol by v súlade s požiadavkou prednostného a urýchleného rozhodovania o väzbe, ústavný súd konštatuje, že aj v prípadoch preskúmania urýchlenosti postupu súdu pri rozhodovaní o vzatí do väzby sa ústavný súd riadi svojou ustálenou judikatúrou o ústavnej neakceptovateľnosti dĺžky konania, ktorá presahuje na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca (napr. III. ÚS 682/2014). Vychádzajúc z okolností prípadu sťažovateľa, keď rozhodnutie o sťažnosti bolo stranám doručené do 3 dní od rozhodnutia krajského súdu, v hypotetickej rovine, dĺžka trvania konania na krajskom súde v počte 13 dní (rozhodnutie) + 3 dni (doručenie rozhodnutia), teda celkovo 16 dní, by zodpovedala požiadavkám kladeným ústavným súdom na neodkladné alebo urýchlené rozhodovanie súdu o väzbe, a to aj s prihliadnutím na zachovanie obhajobných práv sťažovateľa. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že dobu jedného mesiaca by v tomto prípade nepresiahla ani celková dĺžka konania na oboch stupňoch súdov.

24. Vo vzťahu k obrane krajského súdu, ktorý v súvislosti s požiadavkou prednostného a urýchleného rozhodovania o väzbe argumentuje povinnosťou nadriadeného súdu rozhodnúť v zákonnej lehote piatich pracovných dní, ústavný súd konštatuje, že ani zákonom ustanovené lehoty pre rozhodovanie vo väzobnej veci nemôžu v konečnom dôsledku zmarit' aplikáciu základných princípov spravodlivého súdneho konania vzťahujúcich sa na rozhodovanie o väzbe (II. ÚS 108/08).

25. Ústavný súd nepovažoval za dôvodnú ani námietku krajského súdu, že obhajkyňa sťažovateľa napriek tomu, že bola elektronicky upovedomená o svojom ustanovení za obhajcu obvinenému s fikciou doručenia 18. augusta 2020 o 13.43 h, nevykonala do 26. augusta 2020 žiaden úkon v prospech obvineného. Sudca pre prípravné konanie je povinný po rozhodnutí o vzatí obvineného do väzby a po ustanovení obhajcu obvinenému doručiť obhajcovi nielen opatrenie o ustanovení za obhajcu, ale aj uznesenie o vzatí obvineného do väzby. Táto povinnosť vyplýva nielen z ustanovenia § 179 ods. 3 Trestného poriadku, ale aj z § 66 ods. 1 písm. b) Trestného

poriadku. V prípade sťažovateľa boli opatrenie spolu s uznesením o vzatí do väzby doručené jeho obhajkyňi 24. augusta 2020. Je nepochybné, že samotná vedomosť o ustanovení za obhajcu vo veci, ktorá je označená len spisovou značkou konania, bez možnosti preštudovania spisu nedáva predpoklad pre poskytnutie kvalifikovanej právnej pomoci. V tejto súvislosti sa preto javí ako nedôvodná aj kritika krajského súdu smerujúca k nekvalifikovanému poskytovaniu právnej pomoci zo strany obhajkyne sťažovateľa, ktorej vzhľadom na promptné predloženie veci okresným súdom nadriadenému súdu (20. augusta 2020) a promptné rozhodnutie krajského súdu (24. augusta 2020) bolo objektívne znemožnené predložiť kvalifikovanú sťažnosť, ktorou by sa krajský súd mohol zaoberať.

26. Z práva na spravodlivé súdne konanie (v rozsahu jeho aplikovateľnosti na konanie o osobnej slobode) a z toho vyplývajúcich práv na obhajobu a na povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami strán možno vyvodiť, že rozhodovaním krajského súdu o riadnom opravnom prostriedku sťažovateľa bez toho, aby mal krajský súd k dispozícii včas obhajkyňou sťažovateľa podanú sťažnosť a jej odôvodnenie, došlo k porušeniu čl. 17 ods. 5 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

27. Napriek tomu, že ústavný súd vyslovil porušenie označeného práva sťažovateľa postupom krajského súdu v konaní o opravnom prostriedku sťažovateľa vedenom pod sp. zn. 8Tpo/52/2020, nepostupoval v ďalšom podľa § 133 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a nepristúpil k zrušeniu napadnutého uznesenia krajského súdu a k vráteniu veci na ďalšie konanie. Odhliadnuc od skutočnosti, že sťažovateľ zrušenie napadnutého rozhodnutia nepožadoval, za rozhodujúcu okolnosť ústavný súd považoval tú skutočnosť, že napadnuté rozhodnutie neposudzoval z hľadiska jeho vecnej správnosti, teda či väzba sťažovateľa bola zákonná. Navyše, sťažovateľ bol medzičasom prepustený z väzby (k realizácii prepustenia došlo 19. novembra 2020, pozn.), pričom o väzbe možno rozhodovať vždy iba s účinkami pro futuro (I. ÚS 88/04, I. ÚS 115/07, II. ÚS 108/08, II. ÚS 111/2018).

28. V súvislosti s námietkou sťažovateľa o porušení jeho práva zaručeného čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru ústavný súd poznamenáva, že čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru sa ratione materiae vzťahuje na dôvodnosť ďalšieho trvania väzby. Sťažnosťou napadnutý postup a uznesenie krajského súdu sa týkalo rozhodovania o vzatí do väzby (o uvalení väzby), ktoré je ratione materiae súčasťou čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru. Sťažovateľova námietka o porušení práva zaručeného v čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru je preto neopodstatnená (obdobne napr. I. ÚS 352/06, III. ÚS 34/07, III. ÚS 67/08). Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

V.

Finančné zadosťučinenie a trovy konania

29. Sťažovateľ si v ústavnej sťažnosti uplatnil aj nárok na finančné zadosťučinenie v sume 4 000 eur, keďže mu bolo odopreté zákonné rozhodnutie o väzbe, ktoré ho mohlo ušetriť viac ako dvojmesačného zbytočného traumatizujúceho pobytu vo väzbe. Podľa sťažovateľa vzhľadom na skutočnosť, že je stíhaný za prečin, hľadá sa na neho ako na bezúhonného, má 23 rokov a dôkazná situácia v konaní nasvedčuje tomu, že trestnoprávna relevancia jeho konania nemusela byť daná a mohlo ísť o priestupok, bolo už len samotné nariadenie väzby

neprimerané, nehovoriac o jej následnom pretrvávani. Rozhodnutie o sťažnosti obhajcu mohlo taktiež znamenať nahradenie väzby, keďže v rámci príloh sťažnosti boli pre takéto rozhodnutie splnené všetky zákonné požiadavky.

30. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

31. Zohľadňujúc predovšetkým charakter a intenzitu porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 5 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Tpo 52/2020, ústavný súd dospel k záveru, že len vyslovenie porušenia základného práva v danom prípade nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti a s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa považuje za primerané v sume 500 eur (bod 2 výroku nálezu).

32. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou JUDr. Andreou Havlátovou Rajczyovou. Sťažovateľ v sťažnosti žiadal priznať náhradu trov konania v sume 450,29 eur za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu) vykonané v roku 2020 vrátane dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“). Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 375,24 eur (bod 3 výroku nálezu).

33. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 je 177 eur a hodnota režijného paušálu je 10,62 eur. Sťažovateľom požadovanú DPH ústavný súd nepriznal, keďže právna zástupkyňa sťažovateľa nepreukázala, že je platiteľkou tejto dane.

34. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2021

Robert Šorl
predseda senátu